

УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЄЮ ПОВЕДІНКИ СУБ'ЄКТІВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ВІДКРИТИХ ГІРНИЧИХ РОЗРОБОК

*Терехов Є.В., к.е.н., ДВНЗ «НГУ»
Мормуль Т.М., асистент, ДВНЗ «НГУ»*

На сьогоднішній день однією з головних проблем економічної науки з теоретичної та прикладної точок зору є формування ефективного механізму управління природокористуванням, що було б орієнтоване на сталий розвиток. Традиційні підходи до розв'язання цього питання зазнають невдачі, бо не враховують те, що поступальний розвиток ґрунтується на динамічній єдності економіки, екології та технології. Особливо ця позиція є очевидною за природокористування в умовах відкритих гірничих розробок, адже потужна кар'єрна техніка здатна перетворити усю територію розробки на індустріальну пустелю. Кар'єри неможливо уявити без вражаючих втручань у природні процеси, життєві простори людини та тваринного світу, без руйнування населених пунктів та інфраструктури, порушення природної циркуляції водних ресурсів.

У підсумку гігантських техногенних перетворень місцевостей гірничої розробки втрачаються земельні ресурси і зменшується економічна привабливість регіону. Для того, щоб уникнути знецінення порушуваних угідь, суб'єкти гірничого землекористування, ще до початку видобувних робіт, повинні узгоджувати питання визначення цільового призначення техногенних угідь. При цьому неприпустимими є нехтування екологічними питаннями відтворення місцевості, незважаючи на те, що кожен із суб'єктів, перш за все, переслідує власні економічні зиски від гірничого землекористування.

Цільові конфлікти є неминучими, адже прийняття управлінських рішень щодо стану землі ґрунтується на багатьох альтернативах, кожна з яких відповідає інтересам окремого суб'єкта землекористування.

Вихід з цієї непростой ситуації буде знайдено тоді, коли усі причетні до відтворення земель суб'єкти будуть радше доповнювати один одного у своїх цільових установках, аніж відстоювати плани реалізації односторонніх стратегій. Суб'єкти гірничого землекористування повинні прагнути до об'єднання своїх зусиль та координації діяльності, лише тоді буде визначений загальноприйнятний вектор реалізації їх цілей.

В основу моделі поведінки зазначених суб'єктів мають бути покладені цілі, обмеження та опції вибору варіанту їх поведінки. Характер поставлених цілей визначатиме мотивацію, витрати матеріально-фінансових ресурсів і зрештою - умови використання техногенних угідь. Досліджуючи поведінку суб'єктів гірничого землекористування, слід визначати характер втручання у природне середовище, викликаного видобувною діяльністю, і вже під час освоєння родовища вживати заходів щодо недопущення деградації природного середовища гірничої розробки. При цьому необхідно визначати ступінь заохочення суб'єктів до активних дій, простір реалізації суспільних інтересів з

метою найбільш обґрунтованого урахування технічних, економічних та екологічних аспектів прийняття рішення щодо стану техногенних земель.

Просторове узгодження типів землекористування сприятиме залагодженню принципів конфліктів між суб'єктами господарювання, що зацікавлені у відтворенні техногенних угідь. Відповідно до цього, необхідно передбачати якомога більше альтернатив напрямкам використання земель після відкритих гірничих робіт та способам здійснення затвердженого типу рекультивациі.

Шляхом пошуку альтернатив поведінки суб'єктів рекультивациі досягатиметься узгоджене поєднання мотивів землезбереження та цілеспрямоване формування споживчих властивостей порушених угідь.

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГІРНИЧОДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Прокопенко В.І., Ерперт О.М., Тимошенко О.О.
ДВНЗ «НГУ», м. Дніпропетровськ*

Визначено обсяги відходів 1-3 класу небезпеки протягом 2002-2010 рр. та пов'язані з ними обсяги екологічних платежів на Запорізькому ЗРК, що віддзеркалює еколого-економічну ефективність. Зміна обсягів відходів у часі апроксимується параболічною моделлю:

$$\hat{Y}=1473,4+470,07*t-53,667t^2.$$

Коефіцієнт детермінації $R^2=0,66$ свідчить про достатньо високу ступінь адекватності встановленої моделі. Її параболічний характер показує, що найбільший обсяг відходів утворювався в 2004-2007 рр. Зміна обсягів скидання забруднених зворотних вод також може бути описана параболічною моделлю ($R^2=0,80$):

$$\hat{Y}=1990,1+788,01*t-93,861t^2.$$

Також проаналізована зміна обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Щорічні обсяги знаходяться на рівні 6...7,4 тис. т. Ця залежність також відповідає параболічній моделі ($R^2=0,675$):

$$\hat{Y}=5394,3+531,41*t-43,821t^2.$$

Найбільшого значення обсяги викидів досягали в 2006-2008 рр., після чого спостерігалось їх зниження. Отже, обсяги забруднення навколишнього середовища мають тенденцію до зниження в останні роки. Разом з тим, аналіз